

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji 2030

*- delovni predlog -
7. 11. 2022*

Kazalo vsebine

Uvod	3
Vizija	3
Spremne misli	4
I. INTERNACIONALIZACIJA V NACIONALNEM KONTEKSTU	5
1. Umeščenost internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v širšo vizijo razvoja Slovenije	5
2. Internacionalizacija kot vzvod za nadaljnji razvoj slovenskega visokega šolstva in znanosti	6
3. EU in globalne strateške usmeritve	7
II. GEOGRAFSKE IN PREČNE PRIORITETE INTERNACIONALIZACIJE	12
1. Načrtovana orodja internacionalizacije in geografske prioritete	12
2. Nacionalno okolje vzpodbudno za internacionalizacijo	18
III. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU ZNANOSTI	23
1. Vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav	23
2. Raziskovalne kariere	24
3. Raziskovalna infrastruktura	25
IV. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU VISokega ŠOLSTVA	27
1. Aktivna vključenost slovenskega visokega šolstva v EU in evropski prostor	28
2. Internacionalizacija doma	30
3. Mednarodna mobilnost študentk in študentov	31
V. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE URESNIČEVANJA STRATEGIJE INTERNACIONALIZACIJE	32

Uvod

Pričujoča Strategija internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v Republiki Sloveniji 2030 se posveča ključnim vidikom krepitve visokošolskega in znanstvenoraziskovalnega mednarodnega sodelovanja slovenskih visokošolskih učiteljic in učiteljev, visokošolskih sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev, strokovnih sodelavk in sodelavcev, študentk in študentov, visokošolskih institucij¹ in raziskovalnih organizacij. Opređeljuje vizijo in cilje, ki se osredotočajo na učinkovito povezovanje mednarodnega vidika visokošolskega in znanstvenoraziskovalnega prostora, podprtega z uspešnim in učinkovitim administrativnim okoljem, ki bo naklonjeno in delovalo v prid nadaljnji internacionalizaciji Slovenije.

Strateške usmeritve za internacionalizacijo obeh področij je smotrno obravnavati skupaj, saj se lahko le na ta način učinkovito in sinergično izkoristi pozitivne učinke internacionalizacije tako za povezovanje in krepitev ugleda v mednarodnem prostoru kot za spodbujanje odličnosti v visokem šolstvu in znanosti doma.

Vizija

Internationalizacija slovenskega visokega šolstva in znanosti bo do leta 2030 pomembno prispevala h krepitvi agilnosti slovenske skupnosti znanja,² njene vključujoče narave ter trdni in aktivni vpetosti v Evropski izobraževalni prostor (EEA), Evropski visokošolski prostor (EHEA) in Evropski raziskovalni prostor (ERA).

Prek odprtosti in konkurenčnosti bodo visokošolske institucije in znanstvenoraziskovalne organizacije ter njihovi akterji izvajali kakovostno in odzivno izobraževanje in raziskovanje. Internationalizacija bo preko mednarodnega sodelovanja spodbujala družbeni in gospodarski razvoj ter aktivno in demokratično državljanstvo, tudi z uravnoteženo jezikovno politiko in krepitvijo medkulturnih kompetenc, potrebnih za uspešno delovanje v globalno povezanem svetu.

Slovenske visokošolske institucije in znanstvenoraziskovalne organizacije bodo privlačne tudi za najodličnejše domače in mednarodne študentke in študente, visokošolske učiteljice in učitelje, sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, inovatorke in inovatorje. S spodbujanjem dinamičnega in kakovostnega kroženja talentov bo zagotovljen pretok idej in odličnega znanja, kar je ključno za iskanje odgovorov na najkompleksnejše izzive sodobne družbe in za zagotavljanje dobrobiti državljanov.

¹ Visokošolska institucija v tej strategiji pomeni visokošolski zavod in druge zavode s področja visokega šolstva v skladu z Zakonom o visokem šolstvu.

² Slovensko skupnost znanja razumemo kot pojem, ki združuje tako visokošolsko skupnost, kot raziskovalno skupnost, ki predstavljata dva ključna elementa t. i. trikotnika znanja, katerega sestavni del je tudi gospodarska skupnost.

Spreme misli

Minister MIZŠ
Predsednica SVŠ
Predsednik/ca Razvojni svet RS

I. INTERNACIONALIZACIJA V NACIONALNEM KONTEKSTU

1. Umeščenost internacionalizacije visokega šolstva in znanosti v širšo vizijo razvoja Slovenije

Kot poudarja **Strategija razvoja Slovenije 2030**,³ bo razvoj Slovenije v prihodnje močno odvisen od sposobnosti njenega odzivanja in prilagajanja na trende in izzive v globalnem okolju. Trendi kažejo na korenite spremembe zlasti v demografskih gibanjih, pritiskih na naravne ekosisteme, tekmovanju za svetovne vire in posledično v gospodarskem razvoju. Sodelovanje in povezanost na svetovni, evropski in nacionalni ravni ter čezmejno sodelovanje (tudi medregionalno) so tako čedalje pomembnejši. Pri iskanju odgovorov na izzive sodobnega časa imata ključno vlogo visoko šolstvo in znanost, ki z internacionalizacijo ohranjata svojo agilnost in zmožnost prispevati k iskanju ustreznih, na znanju temelječih odgovorov na globalne izzive, kot so na primer podnebne spremembe, digitalizacija in umetna inteligenca ter demografski izzivi. Globalni izzivi terjajo globalne odzive.

Internationalizacija visokega šolstva in znanosti lahko prek krepitev in razvoja obstoječih, ter z ustvarjanjem novih mednarodnih povezav pomembno prispeva tudi k udeležanju **Strategije zunanje politike Republike Slovenije**,⁴ torej v prizadevanjih za mir, varnost, blaginjo, urejene dvostranske odnose, močno EU, tesno transatlantsko zaveznitvo, stabilen in učinkovit multilateralni sistem, prepoznavnost Slovenije ter tesno povezanost s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Zunanjepolitična strategija izpostavlja znanstveno diplomacijo kot pomemben dejavnik tudi na področju uveljavljanja in internacionalizacije slovenskega visokega šolstva, znanosti in inovacij, saj podpira pretok znanja in interese slovenske akademske, izobraževalne in znanstvene skupnosti v EU in širšem mednarodnem kontekstu.

Internationalizacija visokega šolstva in znanosti bo zagotovo pomemben dejavnik tudi pri uresničevanju ciljev **Programa spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva**,⁵ saj si brez ustrezno izobraženih kadrov ter novega znanja in prebojnih znanstvenih dosežkov ni mogoče zamisliti internacionalizacije slovenskih zelenih, ustvarjalnih in pametnih izdelkov in storitev na določenih prebojnih in prioritarnih področjih.

Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI)⁶ poudarja pomen krepitev mednarodnega sodelovanja na področju raziskav, razvoja in inovacij ter izobraževanja. Predvideva izmenjavo dobrih praks in skupnih projektov na področju umetne inteligence, posebej z državami EU, s podobno mislečimi državami v okviru mednarodnih pobud in partnerstev, kot je Globalno partnerstvo za umetno inteligenco (AI-GPAI), kjer je Slovenija vključena kot ustanovna članica, ter v okviru mednarodnih organizacij kot so Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Svet Evrope, Severnoatlantsko zaveznitvo (NATO), Organizacija

³ https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

⁴ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/strateski-in-programski-dokumenti/strategija_ZP.pdf

⁵ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/kljucni-poudarki-programa-spodbujanja-investicij-in-internationalizacije-slovenskega-gospodarstva/>

⁶ https://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/npai_si_2021-03-10_cistopis_zdsma.pdf

združenih narodov (OZN) in njihove specializirane agencije, predvsem UNESCO in Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

2. Internacionalizacija kot vzvod za nadaljnji razvoj slovenskega visokega šolstva in znanosti

Strateški dokumenti s področja visokega šolstva in znanosti, sprejeti v samostojni Sloveniji, so vsi brez izjeme prepoznavali pomen mednarodnega sodelovanja in med prednostne usmeritve vključevali tudi cilje s področja internacionalizacije. Internacionalizacija je bila namreč prepoznana kot orodje za spodbujanje kakovosti in razvoja slovenskega visokega šolstva in znanosti.

Kljub doseženemu napredku do leta 2020 **Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030**⁷ (ReNPVŠ 2030) navaja, da potrebujemo novo strategijo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva. Potreba temelji tako na strateškem pomenu internacionalizacije za nadaljnji razvoj slovenskega visokega šolstva in neuresničenih zavezah iz preteklega desetletja, kot tudi na aktualnih mednarodnih trendih na področju visokega šolstva in znanosti.

Nadaljnja internacionalizacija slovenske znanosti in raziskav je vsebinsko opredeljena že v krovni področni strategiji - **Resoluciji o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030**⁸ (ReZrIS 2030). Tesno se povezuje tudi z internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva, saj visoko šolstvo pomembno prispeva k sistematičnemu razvijanju novih kompetenc, potrebnih za znanstvenoraziskovalno delo, ter hkrati predstavlja prenos tega znanja v družbo.

ReZrIS 2030 sicer ne predvideva priprave posebne strategije internacionalizacije znanosti, a izpostavlja jasne horizontalne ter specifične ukrepe za zagotavljanje mednarodne odprtosti in sodelovanja znanstvenoraziskovalnih institucij v mednarodnem prostoru, iz nje tudi izhaja, da ima Slovenija do leta 2030 ambicijo postati uspešna, na znanju in inovacijah temelječa družba, se uvrstiti v skupino držav »vodilnih inovatork«, oziroma se uvrstiti med deset najuspešnejših držav članic EU glede na evropski inovacijski indeks.

V ReNPVŠ2030 razumemo internacionalizacijo visokega šolstva kot **proces integracije mednarodne, medkulturne in globalne razsežnosti v namen, funkcije ali izvajanje visokošolskega izobraževanja**.⁹ Internacionalizacijo na področju znanosti razumemo primarno skozi prizmo zasledovanja ciljev odlične znanosti, saj mora biti vsaka znanost, ki želi biti odlična hkrati tudi mednarodno vpeta z zagotovljenimi ustreznimi pogoji za raziskovalke in raziskovalce.

Pričujoča strategija predstavlja nadaljnji korak k dozorevanju razumevanja internacionalizacije, ki presega zgolj nekatere razsežnosti mednarodnega sodelovanja, ki so prevladovala v preteklosti (kot so npr. enostavne oblike projektne sodelovanja ali mednarodne izmenjave ipd.), in temelji na vse bolj kompleksnih in strateških oblikah povezovanja visokošolskih institucij in raziskovalnih organizacij (kot so zaveznitva visokošolskih institucij, npr. »Evropske univerze« in partnerstva na področju znanosti) in na poenotenju standardov njihovega delovanja. Že strategija internacionalizacije visokega šolstva do leta 2020

⁷ ReNPVŠ 2030: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO139>

⁸ ReZrIS 2030: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO133>

⁹

je imela namen spodbuditi slovenske visokošolske zavode, da internacionalizacijo iz obstranske in dodatne dejavnosti razvijejo v dejavnost, ki bo postala osrednjega pomena za njihov institucionalni razvoj in bo prežemala vse vidike delovanja zavodov. Ta in številni drugi vidiki, na katere opozarja tudi študija Internacionalizacija izobraževanja iz leta 2018,¹⁰ so še vedno aktualni, zato jih ponovno naslavlja tudi pričujoča strategija.

3. EU in globalne strateške usmeritve

Slovenija je tako na področju visokega šolstva kot znanosti aktivno vpeta v EU in globalni kontekst, vendar je mogoče tudi na tej podlagi oblikovati rešitve za nadaljnjo krepitev povezav. Predvsem pri umeščanju v EU kontekst je potrebno upoštevati tudi razliko v pristojnostih EU na področjih visokega šolstva in znanosti. Med tem, ko je na področju znanosti pristojnost deljena med EU in države članice, je področje izobraževanja v pristojnosti držav članic in celotno sodelovanje temelji na načelu subsidiarnosti, kar pomeni, da Evropska unija spodbuja sodelovanje med državami članicami zgolj po potrebi tudi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti.

Aktualne usmeritve na področju visokega šolstva

V EU in v širšem mednarodnem kontekstu je na področju visokega šolstva vse bolj izrazit tako **trend povečanega sodelovanja in skupnih dogovorov na ravni držav ter mednarodnih organizacij kot tudi intenzivnega in kompleksnega povezovanja visokošolskih institucij**. Zaradi vse večje vpetosti slovenskega prostora v EU in širši mednarodni kontekst, je pri pripravi nacionalnih strategij neizogibno upoštevati tudi EU in mednarodne strateške in politične usmeritve. Na razvoj slovenskega visokega šolstva vplivajo zlasti sprejeti dokumenti institucij EU ter usmeritve, ki nastajajo v okviru bolonjskega procesa. Obenem nanj vplivajo tudi mednarodne organizacije, ki se vsebinsko povezujejo in dopolnjujejo z načrti EU ter sodelujejo pri pridobivanju in analiziranju podatkov (zlasti OECD, UNESCO, Svet Evrope, pa tudi OZN idr.).

Slovenija kot članica **bolonjskega procesa**, skupaj s trenutno 49 drugimi evropskimi državami, že tretje desetletje gradi skupni **Evropski visokošolski prostor (EHEA)**. V prostovoljnem medvladnem procesu na podlagi skupnih vrednot in zavez sledi smernicam za uresničitev ciljev bolonjskega procesa.

V zadnjem komunikeju,¹¹ sprejetem na ministrski konferenci novembra 2020 v Rimu, so se države zavezale k viziji, da bodo študentkam in študentom, zaposlenim in diplomantom omogočale prosto gibanje zaradi študija, poučevanja in raziskovanja in pri tem v celoti spoštovale temeljne vrednote visokega šolstva, demokracije in vladavine prava ter stremele k izpolnjevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov (SDGs). Do leta 2030 naj bi zgradile Evropski visokošolski prostor, ki bo vključujoč inovativen in povezan.

ReNPVŠ 2030 sledi tem zavezam. V Rimskem komunikeju so se države članice zavezale tudi h krepitvi sodelovanja z Evropskim raziskovalnim prostorom (ERA), na podlagi česar je bil v času slovenskega predsedovanja Svetu EU in bolonjskemu

¹⁰ https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2020/06/Zbornik_Internacionalizacija-izobrazevanja-web.pdf

¹¹ Rimski komunike: <https://www.gov.si/novice/2020-12-11-bfug-rimski-komunike/>

procesu leta 2021 podan predlog za povečanje sinergij in okrepljeno sodelovanje med Evropskim visokošolskim prostorom (EHEA), visokošolsko razsežnostjo Evropskega izobraževalnega prostora (EEA) in Evropskega raziskovalnega prostora (ERA).

Strateško podlago za udejanjanje EEA predstavlja **Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030)**,¹² ki so ga ministri držav članic EU sprejeli leta 2021. Slednji določa pet strateških prednostnih nalog za uresničevanje EEA, z namenom da evropsko sodelovanje dodatno izboljša kakovost, vključujočo naravo ter digitalno in zeleno razsežnost sistemov izobraževanja in usposabljanja v EU. Ena od petih strateških prednostnih nalog je tudi krepitev evropskega terciarnega izobraževanja, katerega cilj je v naslednjem desetletju poiskati nove oblike tesnejšega sodelovanja, in sicer z oblikovanjem nadnacionalnih zavezništev, združevanjem znanja in virov, ustvarjanjem dodatnih priložnosti za mobilnost in sodelovanje študentk in študentov in osebja ter tudi za spodbujanje raziskav in inovacij.

Konkretnejši korak za udejanjanje omenjene strateške prednostne naloge pa je bil narejen z objavo svežnja pobud Evropske komisije za prihodnost evropskega visokega šolstva, ki med drugim vključuje tudi Sporočilo o Evropski strategiji za univerze.¹³ Svet EU se je na pobudo Evropske komisije odzval s **Priporočili Sveta o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja**¹⁴ in s **Sklepi Sveta o evropski strategiji za krepitev vloge visokošolskih institucij za prihodnost Evrope**.¹⁵

Omenjena priporočila pozivajo k nadaljnjemu razvoju institucionaliziranih instrumentov sodelovanja, skupnih študijskih programov in oznake skupne evropske diplome, priporočajo uvedbo inovativnih oblik transnacionalne dejavnosti in vključitev mobilnosti v skupne programe ter spodbujajo finančno podporo držav članic za poglobitev transnacionalnega sodelovanja v visokošolskem izobraževanju.

V sklepih je Svet pozval Evropsko komisijo in države članice h krepitvi evropske razsežnosti na področju visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij ter sinergij med njimi, k podpori zavezništev visokošolskih institucij, kot so »evropske univerze«, spodbujanju vseh vrst mobilnosti, širitvi pobude za evropsko študentsko izkaznico in nadaljnjemu izvajanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja akademskih kvalifikacij in študijskih obdobj v tujini.

Podporo mednarodnemu sodelovanju na področju visokega šolstva nudi program **Erasmus+**,¹⁶ ki podpira izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport v Evropi. Program za obdobje 2021-2027 namenja velik poudarek socialnemu vključevanju, zelenemu in digitalnemu prehodu ter spodbujanju aktivne udeležbe mladih v demokratičnem življenju.

¹² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021G0226(01))

¹³ <https://education.ec.europa.eu/sl/document/commission-communication-on-a-european-strategy-for-universities>

¹⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413(01))

¹⁵ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2022.167.01.0009.01.SLV&toc=OJ%3AC%3A2022%3A167%3ATOC

¹⁶ <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sl>

Omenjeni dvojni – zeleni in digitalni – prehod, ki sodi med ključne prioritete EU, močno zaznamuje tudi druge politične pobude in ukrepe EU na področju izobraževanja na vseh ravneh in s tem vpliva tudi na transnacionalno in mednarodno sodelovanje. V tem kontekstu so za področje visokega šolstva relevantni zlasti prenovljen **Akcijski načrt za digitalno izobraževanje**,¹⁷ ki je bil sprejet leta 2021 in ponuja vizijo za visokokakovostno, vključujoče in dostopno evropsko digitalno izobraževanje ter **Priporočilo Sveta o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj**¹⁸ iz leta 2022, ki želi podpreti države članice, šole, visokošolske institucije, nevladne organizacije in vse ponudnike izobraževanja, da bi učečim se zagotovili znanje in spretnosti na področju trajnostnosti, podnebnih sprememb in okolja. Potrebe, ki jih narekuje dvojni prehod, ravno tako močno zaznamujejo leta 2020 prenovljeni **Evropski program znanj in spretnosti**,¹⁹ usmerjen v povečanje zaposljivosti državljanov ter zagotavljanje znanj in spretnosti za delovna mesta.

Dokumenti UNESCO ugotavljajo, da je globalizacija ustvarila pogoje za široko internacionalizacijo visokega šolstva.²⁰ S pomočjo mednarodnega sodelovanja visokošolske institucije in sistemi postanejo učinkovitejši pri zagotavljanju pravice do kakovostnega izobraževanja in prispevajo k trajnostnim družbam. Tako mednarodno sodelovanje mora preseči projektni način sodelovanja in visokošolske institucije morajo v svoje programe in organizacijske enote vključiti mednarodno sodelovanje kot prečno razsežnost.²¹ Močan poudarek je na tem, da je **izobraževanje skupna dobrina**. To zavedanje mora biti temelj za krepitev mednarodnega sodelovanja na področju izobraževanja in javnega financiranja izobraževanja, tako domačega kot mednarodnega.²²

Tudi na evropski ravni je jasen trend vedno intenzivnejšega prepletanja politik znotraj trikotnika znanja, tako se visoko šolstvo vedno bolj odločno umešča v ERA, ki stremi k oblikovanju enotnega trga EU za raziskave in inovacije ter prinaša pomembne ukrepe, ki spodbujajo internacionalizacijo visokega šolstva. V okviru Akcijskega načrta za uresničevanje prednostnih nalog ERA v obdobju 2022-2024 (Akcijski načrt ERA) je bil oblikovan in sprejet tudi samostojni ukrep za krepitev visokega šolstva. Ravno tako krepitev sinergij med ERA in visokošolsko razsežnostjo EEA podpira okvirni program EU za raziskave in inovacije, **Obzorje Evropa**.²³

Tudi nova javno-politična agenda EU na področju inovacij²⁴ poleg raziskav prepoznava pomembno vlogo visokega šolstva za izboljšanje inovacijske zmogljivosti, zlasti na področju talentov.

Aktualne usmeritve na področju znanosti

ERA, ki je bil vzpostavljen leta 2000, naj bi prispeval h krepitvi raziskav in inovacij v EU s spodbujanjem prostega kroženja raziskovalcev in raziskovalcev in znanja ter z

¹⁷ <https://education.ec.europa.eu/si/focus-topics/digital-education/action-plan>

¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/si/press/press-releases/2022/06/16/council-adopts-recommendation-to-stimulate-learning-for-the-green-transition/>

¹⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=sl>

²⁰ Poročilo neodvisne ekspertne skupine za Univerze in Agendo 2030

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380519>

²¹ Kažipot onkraj meja – novi načini za prenovo visokošolskega sistema,

<https://cdn.eventsdate.com/www.whcc2022.org/uploads/users/699058/uploads/69c2df623079c3845e236c56ba2d7a8aa21b3d75489e28c7910226f24f7989aec7aae05a23f31fae4587aeb4be088f99dccc.6282b2a95281d.pdf>

²² Poročilo o prihodnosti izobraževanja, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

²³ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/obzorje-evropa/>

²⁴ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/new-european-innovation-agenda_en

usklajevanjem nacionalnih politik in programov na področju raziskav. Zagotavlja tesne povezave med nacionalnimi raziskovalnimi in znanstvenimi sistemi ter visoko učinkovito transnacionalno sodelovanje. Eden ključnih segmentov ERA, z močnim potencialom povezovanja, je tudi raziskovalna infrastruktura, ki je zaradi svojega pomena obravnavana v posebnem telesu EU imenovanemu Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture (ESFRI).²⁵

Novembra 2021 je Svet EU sprejel **Sklepe o prenovljeni strukturi upravljanja ERA**²⁶ in **Pakt za raziskave in inovacije v Evropi**²⁷ (v nadaljevanju: Pakt), s čimer se je zaključila temeljita reforma ERA. Pakt opredeljuje deset vrednot in načel za raziskave in inovacije v EU, šestnajst prednostnih področij za skupno ukrepanje ter usmerja k naložbam in reformam v ukrepe, s katerimi se obravnavajo prednostna področja ERA.

Akcijski načrt ERA, kot aneks k sklepom o prenovljeni strukturi upravljanja ERA nadalje določa dvajset konkretnih ukrepov ERA za obdobje 2022–2024, preko katerih bomo prispevali k prednostnim področjem, opredeljenim v Paktu. Novo nastajajoča področja za doseganje ciljev ERA bodo identificirana v letu 2023 in zbrana v akcijskem načrtu ERA za obdobje 2025–2027.

Slovenija se ciljno priključuje ERA ukrepom, ki izhajajo iz aktualnega Akcijskega načrta ERA, saj so povezani s prednostnimi nalogami na nacionalni ravni. Med drugim bo aktivno sodelovala v ukrepu **Spodbujanje mednarodnega sodelovanja**, pri čemer bo v koordinaciji z Evropsko komisijo in državami članicami, s partnerji iz tretjih držav in regij v obojestransko korist izvajala skupne dejavnosti na področju raziskav in inovacij. Sodelovala bo v pilotni pobudi »Team Europe«²⁸ in pri razvoju načrta evropske znanstvene diplomacije.

Nov globalni pristop EU k raziskavam in inovacijam

Implementacijsko orodje ERA in tudi najmočnejša oblika mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij je sodelovanje v okvirnih programih EU za raziskave in inovacije (Obzorje Evropa in predhodniki). Slovenija v okvirnih programih EU za raziskave uradno sodeluje od leta 1999 (od 5. okvirnega programa) in je od takrat pa do danes dobro napredovala tako po številu projektov, v katerih sodelujejo slovenske raziskovalke in raziskovalci, kot tudi po številu udeležencev v teh projektih ter višini pridobljenih finančnih sredstev. Okvirni programi EU za raziskave poleg sodelovanja med državami članicami EU spodbujajo tudi mednarodno sodelovanje med EU in t.i. tretjimi državami na različne načine, med drugim z izpostavljenimi temami in razpisi, ki spodbujajo mednarodno sodelovanje z udeleženci iz nepridruženih tretjih držav ali vključevanjem ciljno usmerjenih ukrepov s ključnimi partnerji, ki niso članice EU (razvoj 'Africa Initiative').

Poleg sodelovanja v okvirnih programih pa je Slovenija aktivna tudi v drugih evropskih programih s področja znanosti, raziskav, tehnologije in inovacij. Tako sodeluje v evropskem programu za sodelovanje na področju znanosti in tehnologije

²⁵ Dostopno na: www.esfri.eu.

²⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13567-2020-INIT/en/pdf>

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13701-2021-INIT/sl/pdf>

²⁸ Pristop »Team Europe« predstavlja zagon vseh razpoložljivih kapacitet na ravni EU in držav članic za doseganje zastavljenih ciljev tako v okviru mednarodnega sodelovanja kot v evropskem in nacionalnem kontekstu (glej <https://europa.eu/capacity4dev/wbt-team-europe>).

- COST, pri organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj - OECD, Evropski organizaciji za jedrske raziskave - CERN, evropski vesoljski agenciji – ESA in tudi v enem najuspešnejših in največjih mednarodnih programov za raziskave in inovacije - EUREKA.

V letu 2021 sta Evropska komisija (sporočilo Evropske komisije²⁹) in Svet (Sklepi Sveta³⁰) sprejela nov globalni pristop k raziskavam in inovacijam, ki predstavlja prenovljeno strategijo mednarodnega sodelovanja na ravni EU. Nova strategija gradi na dveh vodilnih usmeritvah, in sicer na krepitvi za sodelovanje (samodejno) odprtega raziskovalnega in inovacijskega okolja, **utemeljenega na skupnih načelih in vrednotah ter zagotavljanju recipročnosti in enakih konkurenčnih pogojev**. Nov globalni pristop so države članice potrdile tudi s sprejetjem že prej omenjenega Pakta. Slednji državam članicam nalaga, da v svojih raziskovalnih in inovacijskih sistemih uporabljajo skupen sklop vrednot in načel za raziskave in inovacije v EU. Skladno s tem bo tudi Slovenija omenjene vrednote in načela v okviru pričujoče strategije smiselno uporabila pri oblikovanju in spodbujanju ukrepov znanstvenoraziskovalnega sistema ter jim sledila predvsem v svojih mednarodnih aktivnostih s ključnimi globalnimi partnerji na področju raziskav in inovacij.

Skupne vrednote, ki jim sledi Slovenija tudi pri svojem mednarodnem sodelovanju na področju raziskav in inovacij, so:

- prizadevanje za odličnost;
- uvajanje načel odprte znanosti
- etika in integriteta raziskav in inovacij;
- svoboda znanstvenega raziskovanja;
- enakost spolov in enake možnosti za vse;
- prosti pretok (in krepitev kroženja znanja);
- ustvarjanje vrednosti ter družbeni in gospodarski učinek.

Odlična znanost mora temeljiti na razmisleku o namenih uporabe znanstvenih rezultatov, načinu pridobivanja in širjenja podatkov in znanj ter o splošni umeščenosti znanstvenoraziskovalne dejavnosti v širši družbeni kontekst. Na takšen način spoštovanje načel in vrednot predstavlja ključno podstat znanstvenoraziskovalnega delovanja. Slovenija bo kot aktivni partner ERA nadalje sooblikovala skupna evropska načela in vrednote ter prispevala k njihovem razumevanju in smiselni uporabi v širšem mednarodnem kontekstu. Slednje bomo zagotavljali preko aktivnega sodelovanja v multilateralnih dialogih med EU in ključnimi globalnimi partnerji na področju raziskav in inovacij.

Pri udejanjanju navedenih vrednot in izvajanju drugih aktivnosti, opredeljenih v pričujoči strategiji, ReZrIS 2030 in RENPVŠ 2030, bomo sledili načelom odprtosti, na pravilih temelječega multilateralizma, krepitvi pretoka in kroženja znanja ter globalni izmenjavi idej in rešitev.

²⁹ https://ec.europa.eu/info/files/communication-global-approach-research-and-innovation_en

³⁰ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12301-2021-INIT/en/pdf>

II. GEOGRAFSKE IN PREČNE PRIORITETE INTERNACIONALIZACIJE

ReZrIS30 izpostavlja, da je potrebno pri razvoju znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti posebno pozornost nameniti tudi vpetosti slovenskega znanstvenoraziskovalnega prostora v ERA in širši mednarodni prostor. Izhajajoč iz navedene prednostne usmeritve se tudi pričujoča strategija osredotoča na ključno vlogo ERA pri krepitvi mednarodne vpetosti in nadaljnje internacionalizacije slovenskih raziskovalnih organizacij.

Poleg tega ReNPVŠ 2030 napoveduje oblikovanje nacionalne **strategije za internacionalizacijo visokega šolstva do leta 2030** in predvideva, da naj bi strategija določila pomen in oblike internacionalizacije ter delež mednarodnih študentk in študentov ter visokošolskih učiteljic in učiteljev, sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev, vključenih v mednarodne aktivnosti. Strategija naj bi tudi določila prioriteta območja oziroma regije tako za dohodne kot odhodne mobilnosti, vendar ne izključevalno. Med prednostnimi območji dohodne mobilnosti ReNPVŠ 2030 izpostavlja predvsem zahodni Balkan, pa tudi preostalo jugovzhodno Evropo in srednjeevropski prostor.

Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije bodo geografske prioritete določali avtonomno, v skladu s svojimi institucionalnimi strategijami. Pri tem bodo upoštevali tudi relevantne strateške dokumente z drugih področij, kot npr. Strategijo zunanje politike Republike Slovenije, Program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva.³¹ S tem bodo prispevali k večjim sinergijam na vseh strateških področjih.

Pri opredeljevanju geografskih prioritet, ki primarno odražajo načrtovane instrumente in pobude na področju internacionalizacije visokega šolstva in znanosti smo sledili tako krovnim strateškim usmeritvam na področju visokega šolstva (ReNPVŠ 2030) in znanosti (ReZrIS 2030), kot tudi pristopu koncentričnih krogov slovenske zunanje politike, ki opredeljuje prednostna območja zunanje politike Republike Slovenije. Na takšen način smo **prioritete in načrtovane instrumente ter pobude oblikovali na treh ravneh, in sicer sodelovanje v EU, sodelovanje z globalnimi partnerji in nove mednarodne povezave.**

1. Načrtovana orodja internacionalizacije in geografske prioritete

Osredotočenost delovanja v EU in krepitev vloge v ERA dodatno utrjujejo tudi podatki glede dvostranskega in večstranskega sodelovanja slovenskih raziskovalnih organizacij, visokošolskih zavodov in ostalih udeležencev v preteklem okvirnem programu raziskav in inovacij, Obzorje 2020 in aktualnem Obzorje Evropa. Nemčija, Španija in Italija namreč v letu 2022 predstavljajo države, s katerimi so slovenski prijavitelji najbolj pogosto uspešni na prijavih v okviru programa Obzorja Evropa (v programu Obzorje 2020 je seznam držav isti, vendar v vrstnem redu Italija, Španija, Nemčija). Za slovensko visoko šolstvo so izjemnega pomena tudi sklenjeni

³¹ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/kljucni-poudarki-programa-spodbujanja-investicij-in-internacionalizacije-slovenskega-gospodarstva/>

protokoli o sodelovanju na področju izobraževanja z nekaterimi državami Zahodnega Balkana (Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo, Srbija in Severna Makedonija), ki med drugim, določajo enake pogoje študija glede plačila stroškov študija (šolnine) in omogočajo študij za študentke in študente iz navedenih držav pod enakimi pogoji kot veljajo za državljane EU. Študentke in študenti iz navedenih držav predstavljajo tudi največji delež mednarodnih študentk in študentov v Sloveniji in posledično predstavljajo pomemben potencial za odpiranje in nadaljnji razvoj znanstvenega področja.

Na podlagi navedenih podatkov smo opredelili tudi potrebo po intenzivnejši diverzifikaciji dvostranskega in večstranskega sodelovanja na področju visokega šolstva in znanosti, ki bi okrepila in nadgradila nekatera obstoječa sodelovanja, oživila nekatera opuščena sodelovanja in na novo vzpostavila sodelovanje z drugimi Evropskimi in EU partnerji (npr. skandinavske in baltske države, sodelovanje z Združenim kraljestvom, (ZK) po obojestranski ureditvi odprtih vprašanj med EU in ZK, izhajajočih iz izstopa ZK iz EU).

1.1 Sodelovanje v EU in Evropi, Evropski visokošolski prostor (EHEA), Evropski raziskovalni prostor (ERA)

V obdobju po članstvu Slovenije v EU in polnopravnemu sodelovanju v okvirnih programih za raziskave in inovacije ter programu mobilnosti Erasmus+ (v preteklosti pod različnimi nazivi) so se opustila nekatera dvostranska sodelovanja z državami članicami, saj smo usmerili napore v vzpostavitev pogojev in krepitev sodelovanja v skupnih programih EU ter se na področju bilateralnih odnosov usmerili na krepitev sodelovanja z državami Zahodnega Balkana, evropskimi državami, ki niso članice EU (npr. bolonjski proces) ter drugimi strateškimi partnerji po svetu.

- *Dvignili in okrepili bomo raven dvostranskega sodelovanja s ključnimi evropskimi partnerji (sosednje države – Avstrija, Italija, Hrvaška in Madžarska, države Zahodnega Balkana, Nemčija, Francija) ter povečali sredstva za dvostransko mednarodno sodelovanje za financiranje raziskovalnih projektov po principu vodilne agencije.*
- *Prizadevali si bomo oživiti dvostranska sodelovanja v Evropi (skandinavske države, Združeno kraljestvo, Švica), raziskali potenciale in na novo vzpostavili sodelovanje z EU državami (države Benelux, baltske države).*
- *Intenzivneje se bomo vključevali in sodelovali v dvostranskem in večstranskem sodelovanju med EU in skupnimi globalnimi partnerji.*
- *Zagotovili bomo pogoje za krepitev sodelovanja v okviru makroregionalnih strategij EU.*

Ob bližajočem se mejniku 20-letnice članstva v EU, dobrem vključevanju slovenskih visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij in drugih udeležencev v skupne programe EU ter nekaterih novih zunanje-političnih okoliščinah (npr. izstop Združenega kraljestva (ZK) iz EU, zastoji pri vključevanju ZK in Švice v okvirne programe za raziskave in inovacije) je potrebno na novo vzpostaviti oziroma **oživiti nekatera dvostranska sodelovanja v Evropi** in na takšen način izkoristiti nove potenciale, podpreti nova vsebinska področja sodelovanja in omogočiti raziskovalni

in visokošolski skupnosti nove vzvode povezovanja, ki predstavljajo izhodišče za skupno delovanje v skupnih programih EU. Poleg povezovanja znanstvene in visokošolske skupnosti je z nekaterimi sosednjimi državami (npr. Avstrija) smiselno in potrebno tudi povezovanje in sodelovanje na javno-politični ravni med resorji, odgovornimi za nacionalne sisteme visokega šolstva in znanosti, saj tovrstni stiki omogočajo izmenjavo znanj in prenos dobrih praks tudi na področjih sistemskih ukrepov, ki omogočajo nadaljnjo internacionalizacijo. Primeren okvir krepitve tovrstnega sodelovanja so tudi obstoječe strukture kot je koordinacijski odbor ministrov med Republiko Slovenijo in Italijansko Republiko, ki omogoča redno srečevanje in izmenjavo informacij na posameznih vsebinskih področjih. Na področju bilateralnega znanstvenega sodelovanja³² je dvostransko sodelovanje večinoma temeljilo na ukrepih namenjenih krepitvi mobilnosti oziroma izmenjavi osebja.³³ Vse bolj pomemben element znanstvenega bilateralnega sodelovanja postaja tudi **mehanizem vodilne agencije "lead agency principle"**, ki poleg financiranja raziskovalno intenzivnih projektov krepiti tudi medsebojno zaupanje v evalvacijske sisteme sodelujočih financerskih institucij (praviloma agencij ali svetov). Na tej osnovi bomo sodelovanje, ki temelji na krepitvi mobilnosti, **nadgradili z mehanizmom podpore izvajanja skupnih dvostranskih raziskovalno intenzivnih projektov**, ki se bodo, kjer je to mogoče, izvajali skladno z mehanizmom vodilne agencije ("lead agency principle"). Skladno z navedeno prioriteto bomo v obdobju izvajanja pričujoče strategije postopoma povečevali finančna sredstva za bilateralno sodelovanje, vzpostavili ustrezne podlage (tam kjer bodo potrebne) in sklenili dvostranske pogovore, ki bodo omogočili izvedbo manjših raziskovalno intenzivnih projektov na podlagi posodobljenih dvostranskih dogovorov. Na takšen način bomo vzpostavili **povezovalni instrument, ki bo predstavljal vmesno fazo med mobilnostjo, ki je namenjena vzpostavljanju prvih povezav ter skupnimi raziskovalnimi projekti okvirnih programov, kot najvišji točki dvo- in več-stranskega sodelovanja**.

Poleg ustaljenega in uveljavljenega sodelovanja z globalnimi partnerji na nacionalni ravni, moramo **intenzivneje izkoriščati tudi priložnosti za krepitev sodelovanja v okviru dvostranskega in večstranskega sodelovanja, ki poteka na ravni EU**. Slednje je smiselno predvsem na vsebinskih področjih in z državami, kjer je dosedanje sodelovanje šibko ali neobstoječe (npr. sodelovanje med EU in Afriško unijo) oziroma na področjih, kjer je mogoče preko skupnega sodelovanja z EU lažje zasledovati in zavarovati tako nacionalne kot skupne EU interese (npr. skupni pristop k sodelovanju z Ljudsko republiko Kitajsko).

Za posebno področje mednarodnega sodelovanja na področju znanosti in visokega šolstva so se v preteklem obdobju izkazale makroregionalne strategije in teritorialne pobude.³⁴ V preteklem obdobju je Slovenija aktivno sodelovala v številnih makroregionalnih projektih, katerih namen je bilo oblikovanje novih javno-političnih in strateških usmeritev za nadaljnji razvoj (Strategic Research and Innovation

³² Bilateralno znanstveno sodelovanje je namenjeno vsem raziskovalkam in raziskovalcem, tako tistim, ki so zaposleni na raziskovalnih zavodih, kot tistim, ki primarno delo opravljajo visokošolskih zavodih.

³³ Izjema v Evropi je zgolj dvostransko sodelovanje s CEA (Agencija za atomsko energijo) v Franciji, kjer sodelovanje poteka preko mehanizma podpore skupnim raziskovalnim projektom.

³⁴ Slovenija je med redkimi državami članicami EU, ki sodeluje pri treh (od štirih) makroregionalnih strategijah, in sicer pri strategiji EU za Podonavje, strategiji EU za jadransko-jonsko regijo in strategiji EU za alpsko regijo.

Agenda – SRIA). Smiselno je krepiti in zagotoviti pogoje za delovanje in sodelovanje na ravni raziskovalnih organizacij, visokošolskih zavodov in drugih udeležencev v makroregionalnih strategijah, saj predstavljajo pomembno priložnost za čezmejno in regionalno sodelovanje, ki predstavlja vir neizkoriščenih priložnosti in potencialov.

1.2 Sodelovanje z globalnimi partnerji

Vodilo pri ohranjanju, nadgradnji in vzpostavljanju novih globalnih povezav na področju znanosti in visokega šolstva je zagotovo ugotovitev iz leta 2018 PSF poročila Evropske komisije o internacionalizaciji v Sloveniji³⁵ (v nadaljevanju: PSF 2018), da smo Slovenci sposobni sodelovanja z velikimi evropskimi državami in sosednjimi državami, a je onkraj teh okvirjev (z nekaterimi izjemami) sodelovanje šibko.

Na ravni države je Slovenija sicer uspela stkati, ohranjati in nadgraditi številna partnerstva z nekaterimi ključnimi in vodilnimi (na področju visokega šolstva in znanosti) državami na svetu.

- *Okrepili bomo dosedanje dvostransko sodelovanje z globalnimi partnerji ter nadgradili dvostransko sodelovanje z državami, kjer je identificirana možnost poglobitve sodelovanja (npr. Japonska, Združene države Amerike, Brazilija, Turčija, Izrael, Indija).*

V veljavi so dvostranski znanstveni sporazumi z globalnimi partnerji (npr. Japonsko, Turčijo, Brazilijo, Izraelom, Indijo, Združenimi državami Amerike in Ljudsko republiko Kitajsko), ki zagotovo predstavljajo ogrodje mednarodnega znanstvenega sodelovanja ter hkrati področno/geografsko pokrivajo skoraj vse celine. V stalnem dialogu z globalnimi partnerji si bomo prizadevali okrepiti mrežo strateškega dvostranskega in večstranskega sodelovanja z uspešnimi svetovnimi gospodarstvi z visokimi vložki v znanost, inovacije in visoko šolstvo ter z državami z velikim znanstvenim, inovacijskim in visoko šolskim potencialom. Pri tem bomo stremeli k temu, da se sodelovanje vzpostavlja, odvija in izvaja na ravni nacionalne oziroma zvezne ravni.³⁶

Kot primer dobre prakse okrepljenega dvostranskega sodelovanja, vzpostavljenega od spodaj navzgor (teme skupnega razpisa so določili predstavniki visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij na skupnem dnevu znanosti), se kaže dosedanje sodelovanje z Izraelom. Tovrsten pristop in prakso nameravamo uporabiti tudi pri sodelovanju z drugimi ključnimi globalnimi partnerji. Podobno velja tudi za aktualno sodelovanje z Indijo, kjer se nakazuje možnost vzpostavitve prvega mednarodnega dvostranskega sodelovanja na področju znanosti, ki bi temeljil na pristopu vodilne agencije.

³⁵ Specific Support to Slovenia: Final Report - Internationalisation of the science base and science-business cooperation dostopno na <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/policy-support-facility/specific-support-slovenia>

³⁶ Kot dober primer sodelovanja z velikimi državami lahko izpostavimo sodelovanje z Brazilijo, kjer se nakazuje možnost preusmeritve od težavnega usklajevanja sodelovanja na zvezni ravni k sodelovanju z izbranimi zveznimi državami.

Dvostransko sodelovanje z Združenimi državami Amerike (ZDA) in Japonsko je ključnega pomena za krepitev znanstvenega in visokošolskega mednarodnega potenciala v Sloveniji, saj navedeni državi predstavljata visokošolski, znanstveni in gospodarski velesili. Aktualne možnosti sodelovanja z ZDA po pričakovanjih generirajo izjemno visoko raven zanimanja s strani visokošolske in raziskovalne skupnosti v Sloveniji poleg aktivnosti, ki se izvajajo na podlagi dvostranskega sporazuma. ZDA slovenskim udeležencem omogočajo sodelovanje v številnih zveznih programih, med katerimi velja izpostaviti predvsem program štipendij Fulbright. Zato si bomo prizadevali spodbuditi **uvedbo okrepljenih in dodatnih instrumentov dvostranskega sodelovanja**.³⁷ Pri tem se bomo povezovali tudi z nekaterimi v Sloveniji delujočimi nevladnimi organizacijami, kot sta Društvo v tujini izobraženih Slovencev (VTIS) in Ameriško-slovenska izobraževalna fundacija (ASEF). Po drugi strani je sodelovanje z Japonsko na visoki ravni, saj že vključuje različne instrumente, ki so na voljo slovenski visokošolski in raziskovalni skupnosti, zato bomo **v dvostranskem sodelovanju preučili možnosti po vzpostavitvi dvostranskega sodelovanja, utemeljenega na raziskovalno intenzivnih projektih**. Na področju visokega šolstva bomo preučili možnosti vzpostavitve komplementarnega mehanizma štipendijam MEXT³⁸ in Japonskega združenja za spodbujanje znanosti (JSPS).

1.3 Nove mednarodne povezave

Eden temeljnih pogojev uspešne realizacije strategije internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti je identifikacija **novih območij in področij sodelovanja ter vzpostavitev dvostranskih povezav na državni ravni**, ki lahko bodisi omogočijo nova sodelovanja na ravni visokošolskih zavodov, raziskovalnih organizacij oziroma posameznih visokošolskih učiteljic in učiteljev in sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ali bodisi formalizirajo in podprejo že obstoječe sodelovanje med raziskovalnimi in visokošolskimi skupnostmi.

- *Z vključevanjem v obstoječe dvo- in več-stranske mehanizme in iniciative na ravni EU bomo vzpostavili povezave z afriškimi državami.*
- *Izkoristili in okrepili bomo priložnosti in možnosti sodelovanja z državami južnega Sredozemlja preko iniciativ Unije za Sredozemlje in državami Bližnjega vzhoda.*
- *Vzpostavili bomo stike in preučili možnost in potrebe po vzpostavitvi dvostranskega sodelovanja z novimi svetovnimi državami in območji (Kanada, Avstralija, države jugovzhodne Azije).*
- *Izkoristili bomo priložnosti in ponudili vsebine, ki jih za krepitev večstranskega sodelovanja predstavljajo obstoječe mednarodne platforme povezane s področjem znanosti in visokega šolstva (ICPE, EMUNI, IRCAI).*

³⁷ Republika Slovenija si prizadeva vzpostaviti dialog z ZDA stranjo glede vzpostavitve dejanskega dvostranskega sodelovanja, podprtega s strani obeh držav, saj se trenutno izvaja zgolj v obliki enostranskih razpisov, ki jih podpira Republika Slovenija. Opravili bomo tudi razmislek v smeri obuditve prekinjenega sodelovanja med ARRS in National Science Foundation (NSF), ki predstavlja eno glavnih financerskih organizacij na področju znanosti v ZDA.

³⁸ Štipendije Japonske vlade na področjih izobraževanja, kulture, športa, znanosti in tehnologije.

Med cilje za oblikovanje novih globalnih partnerstev zagotovo sodijo države Afriškega kontinenta. Dosedanje globalno sodelovanje na področju visokega šolstva in znanosti zaznamuje odsotnost sodelovanja z državami na Afriški celini, ki jo je potrebno podrobneje nasloviti, saj predstavlja jasen potencial obojestranskega prihodnjega razvoja mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in visokega šolstva, ki smo ga že opredelili na ravni EU (sodelovanje EU in Afriške unije v dialogu na visoki javno-politični ravni (HLPD) pri oblikovanju delovne različice inovacijske agende za Afriko) in so ga že instrumentalizirale tudi nekatere druge države članice EU. Glede na relativno slabo zastopanost Republike Slovenije v Afriki (eno samo diplomatsko-konzularno predstavništvo), ki pomeni bistveno oviro pri vzpostavljanju dvostranskih povezav, **predstavlja »Iniciativa za Afriko« (Africa Initiative),³⁹ ki je bila sooblikovana v sodelovanju z Evropsko komisijo, dobro izhodiščno točko za krepitev sodelovanja na ravni posameznih raziskovalnih organizacij.** Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva je možna v okviru razpisov Erasmus+ za mobilnost osebja in študentk in študentov držav članic EU z drugimi regijami, pa tudi pobud in partnerstev, ki nastajajo v sklopu Evropskih univerz. Na takšen način bo strateški cilj vzpostavitve sodelovanja z afriškimi državami sledil pristopu od spodaj navzgor, in v prvi fazi izvajanja primarno temeljil na podpornih mehanizmih/vzpodbudah za krepitev sodelovanja na ravni visokošolskih zavodov in raziskovalnih organizacij.

Glede na zavezanost Slovenije širšemu sodelovanju na področju Sredozemlja se moramo **intenzivneje vključevati v izvajanje obstoječih iniciativ kot je Agenda za raziskave in inovacije Unije za Sredozemlje⁴⁰** (UfM Research and Innovation agenda). Tovrstne mednarodne platforme moramo izkoristiti tudi za krepitev stikov z državami južnega Sredozemlja in vzpostavitev morebitnega sodelovanja. Slednje namreč predstavljajo vir človeškega kapitala, ki smo mu v preteklosti namenjali premalo pozornosti.

Okrepitev sodelovanja na področju raziskav in visokega šolstva je smiselno tudi z državami Bližnjega vzhoda, kjer je Republika Slovenija v preteklem obdobju že vzpostavila svoja diplomatsko-konzularna predstavništva (Abu Dhabi in Teheran), vendar se, z izjemno prvotnih vpljudnostnih stikov, formalno sodelovanje med državami na tem območju še ni razvilo. **Sodelovanje bomo v prvi fazi vzpostavili na ravni izmenjav, izobraževanja in usposabljanja kadrov ter na področju inovacij, saj določene države Bližnjega vzhoda (predvsem GCC države) vlagajo precejšnja sredstva v inovativne rešitve in izdelke.** Pri tem je potrebno odpraviti tudi nekatere nacionalne administrativne ovire, ki so se v preteklosti izkazale kot omejevalni dejavnik pri krepitvi dvostranskega sodelovanja (npr. na področju mednarodnih štipendij).

Med svetovnimi območji, kjer na področju znanosti in visokega šolstva na meddržavni ravni zagotovo obstajajo potenciali za razvoj sodelovanja so še Kanada, Avstralija ter države jugovzhodne Azije. Slednja območja za namene pričujoče strategije predstavljajo skrajni koncentrični krog uporabljenega pristopa in hkrati

³⁹ V delovnih programih Obzorja Evropa za leti 2021 in 2022 je bilo za krepitev sodelovanja z afriškimi državami na voljo 350 milijonov EUR. Poleg tega ima EU sklenjene bilateralne sporazume z 20. afriškimi državami. Maroko in Tunizija sta tudi kandidatki za pridruženo članstvo v programu Obzorje Evropa.

⁴⁰ <https://ufmsecretariat.org/new-research-and-innovation-agenda/>

predstavljajo premik k vzpostavitvi (vsaj minimalnega) sodelovanja z vsemi ključnimi globalnimi partnerji. Pri tem bomo morali izkoristiti obstoječe visokošolske in znanstvene povezave ter priložnosti, ki jih nudijo organizacije kot so Slovensko-Avstralsko akademsko združenje ali uveljavljeno sodelovanje na drugih vsebinskih področjih (npr. Sporazum o mobilnosti mladih s Kanado).

Na področju visokega šolstva in znanosti v Sloveniji deluje več organizacij oziroma institucij, za katere je značilen mednarodni predznak oziroma delujejo kot mednarodne organizacije in posledično predstavljajo možnost za še uspešnejše in učinkovitejše povezovanje slovenske visokošolske in znanstvene skupnosti z globalnimi partnerji. Med takšne zagotovo lahko umestimo **Mednarodni center za promocijo podjetij (ICPE)**,⁴¹ ki deluje kot mednarodna organizacija in je v preteklosti predstavljala učinkovit most povezovanja z Indijo in nekaterimi državami v razvoju, **Evro-sredozemsko univerzo (EMUNI)**,⁴² ki je bila ustanovljena kot mreža univerz in deluje v okviru Unije za Sredozemlje ter **Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco (IRCAI)**,⁴³ ki deluje kot UNESCO center II. kategorije in je bil ustanovljen na podlagi skupne pobude Inštituta »Jožef Stefan« in Vlade Republike Slovenije. Omenjene in druge institucije predstavljajo tudi priložnost za umestitev oziroma nadgradnjo mednarodnega sodelovanja s prioritetskimi vsebinami na področju visokega šolstva in znanosti.

2. Nacionalno okolje vzpodbudno za internacionalizacijo

Med prečne prioritete strategije visokega šolstva in znanosti zagotovo sodijo pobude in usmeritve, ki so namenjene krepitvi javno-političnega sistema na obeh vsebinskih področjih. Prečne prioritete so posredno in neposredno vezane na vprašanje mobilnosti (odhodne in dohodne), ki je ključnega pomena za doseganje ustrezne mednarodne vpetosti slovenskega visokošolskega in raziskovalnega sistema. **Pomembno vlogo pri tem ima zunanjepolitična podporna mreža, ki lahko in mora delovati v prid interesom slovenskega visokega šolstva in znanosti ter predstavlja pomembno orodje vzpostavitve in krepitev znanstvene diplomacije v Sloveniji.**

2.1 Posodobitev sistema visokošolskih in raziskovalnih štipendij za mednarodno mobilnost

Mednarodna mobilnost (dohodna in odhodna, kratkoročna in dolgoročna) v visokem šolstvu in znanosti je najbolj razširjeno in prepoznavno sredstvo internacionalizacije visokošolskih institucij ter s tem eden pomembnih pokazateljev njihove odprtosti, mednarodne povezanosti in kakovosti. Mobilnost zajema vse relevantne akterje na področju visokega šolstva in znanosti: študentke in študente, visokošolske učiteljice in učitelje, sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce ter strokovne delavke in delavce. Dobro delujoč sistem mobilnosti vsem akterjem omogoči izkušnjo mobilnosti v drugo okolje. Mobilnost s kroženjem znanja prinaša mnoge dodane vrednosti tako posameznikom, kot visokošolskim zavodom in raziskovalnim organizacijam ter širši družbi. Zato morajo v kakovostno pripravo in izvedbo

⁴¹ <https://www.icpe.int/>

⁴² <https://emuni.si/>

⁴³ <https://ircai.org/>

mobilnosti ter uporabo/implementacijo individualno pridobljenih izkušenj, znanj, praks ter novih povezav biti aktivno in stalno vključeni vsi navedeni akterji. **Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije morajo bolje izkoristiti pridobljena znanja in izkušnje posameznikov, ki se vrnejo iz izmenjav.**

Mobilnost vseh akterjev (kratkoročna in dolgoročna) se lahko izvaja v različnih oblikah in kombinacijah: fizična, virtualna ter hibridna oblika. Fizična oblika mobilnosti ostaja osnovna in najbolj pomembna, virtualna in hibridna oblika mobilnosti, ki pridobivata na pomenu, jo dopolnjujeta in nadgrajujeta, saj omogočata mednarodno izkušnjo vsem deležnikom. Država, visokošolski zavodi in raziskovane organizacije bodo prav zato spodbujali mobilnost zaposlenih, s podporo pri zagotavljanju digitalizacije in **sistemske ureditvi, ki bo poleg fizične vključevala tudi virtualno mobilnost.**

Potrebno je negovati tako dohodno in odhodno mobilnost posebna skrb pa je namenjena Slovencem v zamejstvu in po svetu, saj poleg tujih, velik potencial in kapital predstavljajo številni **odlični slovenski strokovnjaki**, ki že dalj časa delujejo na tujih institucijah na pedagoškem in/ali raziskovalnem področju. Z namenom, da bi jim omogočili povezovanje in deljenje znanja ter izkušenj na slovenskih visokošolskih in raziskovalnih zavodih deluje shema vsakoletnih razpisov za sofinanciranje pedagoškega in/ali raziskovalnega gostovanja slovenskih strokovnjakov iz tujine ter program Aleša Debeljaka. Tovrstne sheme bomo zagotavljali tudi v prihodnje in jih po potrebi prilagajali in nadgrajevali.

Visokošolski zavodi in raziskovalne organizacije bodo nudili kakovostna, vrhunsko opremljena delovna mesta ter stimulatивно, trajnostno naravnano delovno okolje tudi z namenom **privabljanja in vključitve odličnih tujih strokovnjakov.**

Največjo dodano vrednost k internacionalizaciji posamezne visokošolske institucije in celotnega visokega šolstva zagotavlja **mobilnost visokošolskih učiteljc in učiteljev**, ki so nosilci in gonilna sila različnih vidikov internacionalizacije, zlasti procesov internacionalizacije doma, spodbujanja mobilnosti študentk in študentov, vključevanja in sodelovanja v strateških partnerstvih s kakovostnimi tujimi institucijami, kjer so na voljo in se razvijajo instrumenti, ki zagotavljajo kroženje znanja. Tudi za to bodo visokošolski zavodi zagotovili pogoje, da bodo visokošolske učiteljice in učitelji v okviru sobotnega leta lahko opravili vsaj trimesečno gostovanje v tujini.

Visokošolske in raziskovalne **štipendije so eno ključnih orodij**, s katerimi lahko država neposredno vpliva na dohodno mobilnost na področju visokega šolstva in znanosti. Usmerjanje odhodnih mobilnosti po drugi strani državi omogoča, da uravnava in z ukrepi podpira uravnoteženo mobilnost oziroma kroženje znanja. Izmenjava oziroma dogovor glede števila in vrste štipendij sodijo tudi med redka oprijemljiva sredstva, ki jih ima država na voljo v bilateralnih odnosih na področju visokega šolstva in znanosti. Za izvajanje kratkoročnih mobilnosti so ključni programi kot je Erasmus+, CEEPUS, ki v okviru številnih meduniverzitetnih mrež omogoča izmenjave študentk in študentov in visokošolskih učiteljic in učiteljev med petnajstimi državami Srednje in Jugovzhodne Evrope ter ukrepi Marie Skodlowske Curie oziroma MSCA.

Dolgoročna odhodna mobilnost se trenutno zagotavlja v okviru štipendij Ad Futura "ki so namenjene izboljšanju strokovne usposobljenosti, zagotovitvi kadrov za razvoj in inovacije na različnih znanstvenih področjih ter prenosu znanja in dobrih praks, da se izboljša konkurenčnost slovenskega gospodarstva" in jih v imenu države izvaja *Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživitveni sklad Republike Slovenije*. Za področje delovanja sklada je pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). Z namenom zagotavljanja bolj optimalnega podpornega sistema internacionalizacije bomo posodobili sistem visokošolskih in raziskovalnih štipendij na način, ki bo bolj prilagojen potrebam visokošolske in raziskovalne skupnosti v Sloveniji in bo omogočal tudi ciljno dohodno dolgoročno mobilnost.

Zato bomo kakovostno mobilnost spodbujali z zagotavljanjem sistemskih rešitev za **dodeljevanje štipendij najboljšim študentkam in študentom, ponudbo dotacij** za najboljše podoktorske študentke in študente, raziskovalke in raziskovalce in akademičarke in akademike iz tujine. Tako bo, da bi Slovenija lahko zagotovila konkurenčnost sosedskim in drugim državam na področju finančnih spodbud za mobilnost, za podeljevanje mednarodnih štipendij od leta 2025 dalje ponovno pristojno ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo.

2.2 Odpravljanje administrativnih ovir za krepitev privlačnosti Slovenije kot destinacije za visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, strokovne sodelavke in sodelavce in študentke in študente

Kroženje znanja predstavlja enega pomembnejših elementov sodobnih raziskovalnih in visokošolskih sistemov, saj udeleženi omogoča pridobivanje izkušenj, znanja in povezav v drugih visokošolskih in raziskovalnih okoljih, jim omogoča stabilnejši/neprekinjen karierni razvoj in hkrati zagotavlja tudi medkulturne in mednarodne izkušnje, ki so pomembne za razvoj vrste kompetenc, pomembnih za delo v visokem šolstvu, znanosti in drugih področjih dela. Z namenom vključevanja v evropske in globalne tokove znanja je naloga države, da z ukrepi usmerja kroženje znanja na način, da zagotovi najvišjo mero uravnoteženosti. Ob zavedanju pomena in zagotavljanju podpore za mednarodno mobilnost slovenskih, visokošolskih učiteljic in učiteljev in sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter študentk in študentov, sta za zagotavljanje uravnoteženosti ključna vsaj dva elementa, in sicer zagotavljanje mehanizmov, instrumentov in programov za reintegracijo/ponovno vključevanje slovenskega osebja, ki deluje na področju visokega šolstva ali znanosti v tujini in krepitev privlačnosti slovenskega visokošolskega in raziskovalnega okolja za visokošolske učiteljice in učitelje, visokošolske sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce, strokovne sodelavke in sodelavce in študentke in študente iz tujine.

Po poročilu IMD World Talent Ranking⁴⁴ je Slovenija leta 2021 med 64 državami zasedala 27. mesto v globalni bitki za talente. Pri oceni, v kolikšni meri je država sposobna razvijati, privlačiti in zadržati talente, se Slovenija najslabše odreže pri skupini kazalnikov, ki merijo, koliko je sposobna pritegniti tujo in zadržati domačo

⁴⁴ <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-competitiveness/>

visoko kvalificirano delovno silo. **Uravnoteženo kroženje talentov**, za katerega je mednarodna mobilnost visoko usposobljenih kadrov osnova, postaja odločilna za uspešnost posamezne države. Podobno ugotavlja tudi poročilo Evropske komisije o internacionalizaciji na področju znanosti v Sloveniji (glej PSF 2018), saj ugotavlja, da je nadaljnja internacionalizacija ključna za doseganje boljšega konkurenčnega položaja Slovenije v primerjavi z vodilnimi državami članicami EU (Evropski inovacijski indeks - EII). Poročilo nadalje ugotavlja, da je proces internacionalizacije v Sloveniji otežen, zaradi težav pri privabljanju talentov iz tujine. V poročilu so identificirana **tri ključna področja za krepitev privlačnosti Slovenije za talente iz tujine**, in sicer:

- odpravljanje jezikovnih ovir pri poučevanju in raziskovanju,
- postopna reforma habilitacijskega sistema in
- ponovna uvedba mobilnostnih shem za sodelovanje med znanostjo in gospodarstvom.

Poleg navedenega smo v preteklem obdobju identificirali in medresorsko naslovili nekatere administrativne ovire, ki se pojavljajo v postopkih pridobivanja vstopnih dokumentov in dovoljenj za bivanje, zato ocenjujemo, da je potrebno navedene izzive nasloviti na medresorski ravni. Slednje je namreč administrativni predpogoj za uresničevanje ciljev internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti.

Z ustvarjanjem dobrih pogojev za delo in življenje ter z ustreznim nagrajevanjem bomo ustavili beg talentov in hkrati **omogočali kroženje znanja**.

2.3 Okrepitev znanstvene diplomacije z razširitvijo mreže in področij dela znanstvenih atašejev ter vzpostavitvijo znanstveno-visokošolskega sklada

Nov globalni pristop EU predvideva tudi razvoj **načrta evropske znanstvene diplomacije**, ki predstavlja okrepljeno osredotočenost EU na znanost in tehnologijo v okviru skupne zunanje in varnostne politike in lahko prispeva k uveljavljanju mehke moči EU, zasledovanju skupnih gospodarskih interesov, učinkovitemu uveljavljanju vrednot, sprejemanju zahtev in interesov partnerskih držav ter upošteva vodilno vlogo EU na področju znanosti in inovacij. Načrt evropske znanstvene diplomacije bo med drugim upošteval premislek o vzpostavitvi osrednjih točk za znanstveno sodelovanje, ki bodo zagotovile ustrezne kapacitete za področje znanosti v delegacijah EU po svetu, krepitevi sodelovanja z atašejem za znanosti držav članic v tretjih državah in vključevanju predstavnikov vsakokratnega predsedujočega tria v skupnih usmerjevalnih odborih, ki so vzpostavljeni na podlagi bilateralnih sporazumov med EU in tretjimi državami. Načrt evropske znanstvene diplomacije bo utemeljen na pristopu »Team Europe«, saj bo združil vse relevantne EU institucije in institucije držav članic v skupnih prizadevanjih za krepitev vloge znanosti v mednarodnih odnosih ter oblikovanje na znanju (in znanosti) utemeljenih politik.

Glavni gradniki načrta evropske znanstvene diplomacije, ki predstavlja osnovo za morebitno oblikovanje in sprejem EU strategije znanstvene diplomacije so med drugim:

- promocija vrednot in načel EU v svetu;

- uporaba znanstvene diplomacije kot polnopravnega orodja diplomacije EU;
- vloga znanstvenih dognanj pri naslavljanju globalnih in družbenih izzivov z mednarodno komponento;
- okrepitev povezanosti med področjema znanosti in diplomacije;
- izboljšanje usklajenosti in sodelovanja med državami članicami in na ravni EU na področju znanstvene diplomacije.

Med ovire pri udejanjanju prioritet internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti zagotovo sodi tudi šibka mreža atašejev, odgovornih za področji visokega šolstva (izobraževanja) in/ali znanosti v okviru širše mreže slovenskih konzularno-diplomatskih predstavništev (DKP). Trenutno ima Slovenija svoje atašeje za izobraževanje in znanost⁴⁵ zgolj na Stalnem predstavništvu v Bruslju, kjer si dela v okviru navedenih področnih politik na ravni EU ni mogoče predstavljati brez njihovega rednega udejstvovanja.

Z namenom okrepitve prepoznavnosti slovenske visokošolske in znanstvene skupnosti bomo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za zunanje zadeve **okrepili mrežo atašejev, ki bi bili primarno odgovorni za področje visokega šolstva in znanosti in bi delovali na vsaj štirih izbranih konzularno-diplomatskih predstavništvih po svetu.**

Z namenom krepitve znanstvene diplomacije ter prisotnosti predstavnikov slovenskega visokega šolstva in znanosti na mednarodnih dogodkih visokega zunanje političnega pomena, bo ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo in znanost v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za zunanje zadeve vzpostavilo **poseben sklad, ki bo zagotavljal sredstva za povrnitev stroškov udeležbe visokošolskim učiteljicam in učiteljem in sodelavkam in sodelavcem ter raziskovalkam in raziskovalcem na mednarodnih dogodkih v tujini**, ki so posebnega pomena za slovensko zunanjo politiko in/ali uresničevanje prioritete internacionalizacije na področju visokega šolstva in znanosti.

2.4 Vzpostavitev Platforme znanja za spodbujanje dialoga med oblikovalci politik in deležniki na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij ter za krepitev sinergij med temi področji

Platforma znanja je nastala kot odziv na potrebo po rednem dialogu z deležniki na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij ter z namenom krepitve sinergij med temi področji. Pobudo smo začeli graditi leta 2022 na rezultatih naših prizadevanj v času predsedovanja Slovenije Svetu EU v drugi polovici leta 2021.

Platforma znanja bo omogočala lažji pretok informacij med predstavniki oblikovalcev politik in širšim krogom deležnikov o aktualnih pobudah na ravni EU ter spodbujala izmenjavo pogledov ter stališč do teh pobud, v prizadevanjih, da bi ukrepi EU ponudili čim več priložnosti slovenskim organizacijam in da bi bile le-te ažurno obveščene o pobudah in ukrepih EU ter se v čim večji meri vključevale vanje.

⁴⁵ Področja visokega šolstva in znanosti sicer redno pokrivajo ostali diplomati v mreži DKP, najbolj pogosto tisti, ki so zadolženi za področje gospodarstva, ki je že samo po sebi izjemno obsežno.

Platforma znanja bo prek participativnega pristopa dala deležnikom glas, ki je slišan in upoštevan pri pripravi nacionalnih stališč do pobud EU.

Platforma znanja je zamišljena kot skupnost v obliki:

- **rednih srečanj/posvetov** (virtualnih ali fizičnih), ki potekajo predvidoma štirikrat na leto oz. po potrebi,
- **digitalne platforme**, ki bo ponujala pomembne informacije (akte EU s področij visokega šolstva, raziskav in inovacij, posnetke srečanj, prostor za deljenje dobrih praks) in neposredno komunikacijo z deležniki.

III. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU ZNANOSTI

Pričujoča strategija se na področju znanosti posveča ključnim vidikom krepitve znanstvenoraziskovalnega mednarodnega sodelovanja slovenskih raziskovalk, raziskovalcev in raziskovalnih organizacij. Opredeljuje cilje, ki se osredotočajo na učinkovito povezovanje treh osrednjih strukturnih stebrov nacionalnega znanstvenoraziskovalnega ekosistema:

- vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav,
- človeške vire in
- raziskovalno infrastrukturo.

Podrobnejši ukrepi internacionalizacije znanstvenoraziskovalnega področja na področjih vlaganja, človeških virov in raziskovalne infrastrukture so opredeljeni v ReZrIS 2030. **Udejanjanje pričujoče strategije** je tako vsebinsko neposredno povezano in prepleteno z uresničevanjem ukrepov ReZrIS 2030 in ne more delovati samostojno, kar je ključno za uspešno implementacijo.

Horizontalni cilj povečane odprtosti in sodelovanja v mednarodnem prostoru predvideva naslednje elemente:

- učinkovito vključenost v ERA, s polno izkoriščenostjo njegovih instrumentov;
- krepitev mreže strateškega dvostranskega in večstranskega sodelovanja z uspešnimi svetovnimi gospodarstvi z visokimi vložki v raziskave in inovacije;
- vzpostavitev pogojev in sistema za pritegnitev kakovostnih strokovnjakov s celega sveta;
- nadgradnjo instrumentov za navezavo stikov s slovenskimi raziskovalkami in raziskovalci, ki delujejo v tujini;
- povečanje podpore pridobivanju projektov okvirnega programa EU za raziskave in inovacije s področja »širjenja sodelovanja in spodbujanja odličnosti«.

1. Vlaganja v internacionalizacijo znanosti in raziskav

Predpogoj uresničevanja prioritet pričujoče strategije na področju znanosti in raziskav so zagotovo ukrepi ReZrIS 2030, vezani na dodatna vlaganja (npr. Ukrep 2.2, 2.4, 2.6, in ukrep 6.1.5). Med glavnimi predpogoji za uresničevanje prioritet internacionalizacije je zagotovo **oblikovanje podlag za povečano vlaganje javnih sredstev za skupne programe in evropska partnerstva ter raziskovalno infrastrukturo**, ki so nujni za delovanje znanstvenoraziskovalne

skupnosti v Sloveniji, da bo ta lahko uresničevala pričakovane cilje v evropskem in mednarodnem okolju.

Ključnega pomena bo tudi **vzpostavitev raznolikih virov financiranja in učinkovito doseganje sinergij in komplementarnosti**. Pri tem iz vidika internacionalizacije lahko pomembno vlogo igra tudi širitev financiranja »pečatov odličnosti«, ki se je v preteklosti izkazala kot pomemben del krepitve mednarodne vpetosti slovenske raziskovalne skupnosti.

Posebno pozornost bomo namenili tudi dopolnilnim ukrepom k okvirnim programom raziskav in inovacij EU (npr. aktualni program Obzorje Evropa), ki bodo namenjeni tako krepitvi odličnosti kot krepitvi uspešnosti prijav na centralizirane programe. Pri tem bo posebna pozornosti namenjena **izboljševanju pogojev za delovanje in širjenje podpornega okolja oziroma projektnih pisarn na posameznih javnih raziskovalnih organizacijah**. V okviru okvirnega programa za raziskave in inovacije bomo vzpostavili mehanizme, s katerimi bomo povečali uspešnost pridobivanja projektov s področja širjenja sodelovanja in spodbujanja odličnosti, saj gre za del okvirnega programa, kjer so bili zaznani še neizkoriščeni potenciali, hkrati pa predstavlja udeležba v njih tudi priložnost za tvorjenje novih evropskih in mednarodnih povezav.

2. Raziskovalne kariere

Pri oblikovanju raziskovalnih politik tako na nacionalni, kakor tudi na drugih ravneh je potrebno izhajati iz zavedanja, da so raziskovalke in raziskovalci motor celotnega raziskovalnega procesa. Zaradi univerzalnosti znanosti so raziskovalke in raziskovalci med najbolj mobilnimi družbenimi skupinami, ki stremijo k čim boljšim pogojem za razvoj svojih potencialov in raziskovalnih karier. Temeljni pogoj za dolgoročno odličnost in konkurenčnost ERA sta z vidika kroženja znanja zlasti **povečanje privlačnosti raziskovalnih karier** za mlade talente in **spodbujanje perspektivnih znanstvenih karier** z izboljšano visoko kakovostjo delovnih pogojev in možnostjo reintegracije v matično raziskovalno okolje, institucije in raziskovalni sistem. Identifikacija največjih izzivov s predlogi aktivnosti na EU ravni so bili obravnavani v okviru različnih dogodkov s področja znanosti v času slovenskega predsedovanja Svetu EU 2021.⁴⁶

Raziskovalne kariere so zato tudi v ospredju ukrepov v ReZrIS 2030, ki so bili identificirani za podporo vzpostavljanja okolja za razvoj odlične znanosti in hkrati spodbujajo internacionalizacijo slovenskega raziskovalnega prostora. S tem bomo uvrstili Slovenijo med privlačne destinacije za tujce in Slovence, ki delujejo v tujini. Med ukrepi, predvidenimi v ReZrIS 2030 velja izpostaviti tiste, ki se navezujejo na razvoj mednarodno primerljivega sistema napredovanj in akademskih izvolitev (ukrep 3.1) in s katerimi se odzivamo tudi na neodvisna priporočila zunanjih strokovnjakov (glej PSF 2018), krepitev mehanizmov za razvoj samostojnih raziskovalnih karier (ukrep 3.2), povezano posodobitev plačnega sistema (ukrep

⁴⁶ Npr. ERA konferenca (<https://era-si.eu/news/26/conference-summary-report-and-recommendations.html>) ali konferenca MSCA (<https://msca21.eu/>).

3.3) in izboljšanje mehanizmov in pristopov, ki krepijo privlačnost sistema za raziskovalke in raziskovalce iz tujine (ukrep 3.6).

3. Raziskovalna infrastruktura

Eden od ključnih stebrov ERA in gledano širše tudi internacionalizacije so tudi raziskovalne infrastrukture.⁴⁷ Raziskovalne infrastrukture so lahko skoncentrirane na enem mestu, distribuirane ali virtualne (storitve omogočajo elektronsko). Pogosto potrebujejo strukturiran informacijski sistem za upravljanje podatkov ter omogočanje informacij in komunikacije.⁴⁸

Aktivno vlogo pri soustvarjanju vizije in izvajanju načrta ERA za področje raziskovalnih infrastruktur je Svet za konkurenčnost dodelil **Evropskemu strateškemu forumu za raziskovalne infrastrukture** (ESFRI). ESFRI periodično posodablja prednostni seznam projektov raziskovalnih infrastruktur (ESFRI Roadmap), da zagotavlja koherentno in strateško vizijo in da ima Evropa odlične raziskovalne infrastrukture na vseh področjih znanosti in inovativnosti. Delo ESFRI je do zdaj privedlo do oblikovanja načrtov za 55 panevropskih raziskovalnih infrastruktur, od katerih je bilo 37 že vzpostavljenih, in sicer na vseh področjih znanosti, pri čemer je bilo mobiliziranih blizu 20 milijard EUR naložb. Za praktične vidike izvajanja projektov ESFRI je pomemben tudi prispevek Foruma ERIC, ki je bil ustanovljen za spremljanje izvajanja Uredbe Sveta o pravnem okviru Skupnosti za Konzorcij Evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC)⁴⁹. Evropa ima tako zdaj enega najnaprednejših in najbolj integriranih sistemov raziskovalne infrastrukture na svetu, ki je temelj razvoja ERA.

Razvojna vloga raziskovalnih infrastruktur v okviru ESFRI se nanaša tudi na obravnavanje zahtev po podatkih v skladu z načeli FAIR, premoščanje odstopanj znotraj EU, skupaj s Skupino za razmislek o e-infrastrukturi (e-IRG)⁵⁰ pa obravnava tudi potrebe po strateškem načrtovanju in vlaganju v e-infrastrukture kot so: Skupno evropsko podjetje za superračunalništvo (Euro HPC JU), Evropski oblak odprte znanosti (EOSC) ter na ta način tlakuje pot v t. i. »evropsko digitalno desetletje«.

Raziskovalna infrastruktura je močno mednarodno vpeta že po svoji naravi. Po eni strani deluje kot povezovalni moment mednarodne palete raziskovalk in raziskovalcev preko svojih storitev, po drugi pa so številne raziskovalne infrastrukture po svojem ustroju razpršene (distribuirane) in kot take partnerske države preko svojih vozlišč in baz podatkov neposredno virtualno ali celo fizično čezmejno povezujejo. Tako je tudi strategija razvoja slovenske nacionalne raziskovalne infrastrukture usklajena z evropskimi (mednarodnimi) in regionalnimi standardi in prioriteta, ključni vloga pri tem ima zlasti Roadmap ESFRI (zadnja

⁴⁷ Raziskovalne infrastrukture (RI) so zmogljivosti, viri ali storitve posebne narave, ki podpirajo vrhunske raziskovalne dejavnosti na njihovih področjih in vključujejo: večjo znanstveno opremo, na znanju temelječe vire (zbirke, arhive in znanstvene podatke), e-infrastrukture (podatkovne in računske sisteme in mreže) ter druga orodja, bistvena za doseganje odličnosti v raziskavah in inovacijah.

⁴⁸ Povzeto po: <http://roadmap2018.esfri.eu/media/1066/esfri-roadmap-2018.pdf>, str. 11, in <https://roadmap2021.esfri.eu/media/1295/esfri-roadmap-2021.pdf>, str. 12.

⁴⁹ Več o tem: <https://www.eric-forum.eu/>.

⁵⁰ Več o tem: <http://e-irg.eu/>.

posodobitev: Roadmap ESFRI 2021⁵¹) in druge smernice in dokumenti foruma ESFRI. Prednostni cilji in naloge Slovenije na področju raziskovalne infrastrukture so postavljene v Načrtu razvoja raziskovalne infrastrukture (NRRI; zadnja posodobitev: NRRI 2030⁵²).

V skladu z ReZrISS 2030 se pričakuje, da bo **slovenska raziskovalna infrastruktura mednarodno vpeta** (ukrep 4.1) **in tudi mednarodno konkurenčna** ter bo kot taka **okrepila sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi inštituti in gospodarstvom v Sloveniji in v tujini**, s posebnim poudarkom na državah EU. Raziskovalna infrastruktura bo tako **neposredno vplivala na internacionalizacijo slovenske znanosti**. Za doseganje in ohranitev ravni znanosti v državi na primerljivi evropski oziroma globalni ravni je kot ključen prepoznan **dostop slovenskih raziskovalk in raziskovalcev do velike raziskovalne infrastrukture**. Zaradi komplementarnosti in racionalizacije stroškov je smiselno, da je večja nacionalna raziskovalna infrastruktura vključena v evropsko mrežo raziskovalnih infrastruktur.

Kot ugotavlja Evropska komisija (PSF 2018) je Slovenija dobro zastopana v mednarodnih raziskovalnih infrastrukturah, med njimi zlasti v projektih ESFRI, ter drugih pobudah v okviru krepitve evropske raziskovalne infrastrukture in e-infrastrukture, kot sta EuroHPC in Evropski oblak odprte znanosti (European Open Science Cloud - EOSC). Strateške osnove za to področje najdemo v NRRI 2030 kot izvedbenem dokumentu ReZrIS 2030 za področje raziskovalnih infrastruktur. NRRI 2030 vsebuje prednostni seznam mednarodnih projektov raziskovalne infrastrukture in prednostni seznam nacionalnih prednostnih področij.

Zlasti uspešno je bilo izvajanje prednostnih mednarodnih projektov RI, saj se je Slovenija v zadnjem desetletju kljub nenaklonjenim finančnim razmeram vključila v 18 prednostnih mednarodnih projektov iz NRRI.⁵³ V zadnji reviziji prednostnega seznama v NRRI 2030 je bila vključitev na ESFRI Roadmap 2021 ključen kriterij za izkaz vsebinske relevantnosti in organizacijske zrelosti projekta na evropski ravni. Slovenija je tudi članica EuroHPC JU in EOSC in podpisnica deklaracije »Do dostopa do najmanj 1 milijona sekvenciranih genomov«⁵⁴ in članica posebne skupine podpisnic za realizacijo deklaracije.

Nacionalne cilje na področju raziskovalne infrastrukture je Slovenija uresničevala predvsem z uporabo sredstev Evropske kohezijske politike, v skladu s Slovensko strategijo pametne specializacije (S4), in sicer v nekaterih primerih neposredno (centri odličnosti, HPC RIVR, RIUM, InnoRenew CoE), v drugih pa tudi posredno prek

⁵¹ <https://roadmap2021.esfri.eu/media/1295/esfri-roadmap-2021.pdf>; več dostopno na: www.esfri.eu. Poleg roadmapa ESFRI so pomembni še drugi strateški dokumenti ESFRI, kot je dokument o dolgoročni vzdržnosti raziskovalnih infrastruktur, in Bela knjiga ESFRI 2020.

⁵² https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/ZNANOST/Strategije/NRRI-2021-2030/NRRI-2030_SLO.pdf.

⁵³ Po abecednem redu): BBMRI, CERIC, CESSDA, CLARIN, CTA, DARIAH, EATRIS, ELIXIR, EPOS, ESS, Euro-Biomaging, ILL, LifeWatch, PRACE in SHARE; Slovenija sodeluje pri gradnji BELLE II v Tsukubi na Japonskem in gradnji centra FAIR v Darmstadtu v Nemčiji; v letu 2016 je Slovenija postala tudi pridružena članica ESA in v letu 2017 pridružena članica CERN. V pripravi za implementacijo v NRRI 2030 je še 8 mednarodnih RI projektov: E-RISH, EMBRC, eLTER, GUIDE, Instruct, METROFOOD, Operas in RESILIENCE.

⁵⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/1mq-group>

sofinanciranja nadgradnje nacionalnih vozlišč v okviru mednarodnih projektov NRRI, kar so bili pravzaprav tudi vložki v prednostna področja nacionalne infrastrukture.

Prav z mednarodnim povezovanjem in vključevanjem v velike in razvite mednarodne raziskovalne infrastrukture v skladu z usmeritvami in priporočili ESFRI (ukrep 4.2) je Slovenija dosegala največjo učinkovitost in sinergijske učinke, kot so: globalna strateška usmerjenost, kritična masa in zmanjšanje razdrobljenosti nacionalne raziskovalne infrastrukture, vključno z usklajenim razvojem e-infrastrukture, ki je eden izmed nujnih pogojev za doseganje raziskovalne odličnosti in internacionalizacije.

IV. INTERNACIONALIZACIJA NA PODROČJU VISokega ŠOLSTVA

Internationalizacija ima v ReNPVŠ 2030 posebej izpostavljeno vlogo, ne le zato, ker ji je namenjeno posebno poglavje, temveč predvsem zato, ker so **z njo prežeti vsi deli ReNPVŠ 2030** (uvod, strateški cilji in vsa poglavja).

Že v uvodu je med cilji ReNPVŠ 2030 navedeno, da bo slovensko visoko šolstvo:

- dosegalo mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad evropskim povprečjem,
- široko dostopno, mednarodno vpeto, imelo bo razvite instrumente internacionalizacije v slovenskem prostoru ter
- imelo študijske programe, ki se bodo izvajali tudi v tujem jeziku.

Stopnja internacionalizacije slovenskega visokošolskega sistema bo primerljiva z najboljšimi evropskimi univerzami. Vzpostavljeni bodo mehanizmi za kroženje talentov in trajna skrb za razvoj slovenskega jezika ter strokovnega izrazoslovja v visokem šolstvu in znanosti. S spremenjeno zakonodajno ureditvijo bo vzpostavljeno prilagodljivo in odzivno slovensko visokošolsko okolje, ki bo nudilo privlačne pogoje za študij in delo za namene internacionalizacije izobraževanja, raziskovanja in umetnosti ter pridobivanja visokokvalificiranega kadra iz tujine.

V poglavju *Družbeni razvoj in visokošolski sistem* ReNPVŠ 2030 se neposredno na internacionalizacijo nanašajo cilji, ki zajemajo izboljšanje mednarodne primerljivosti visokošolskega sistema, nadgraditev kakovosti in učinkovitosti visokošolskega sistema v skladu z načeli bolonjskega procesa in povečanje odprtosti visokošolskih zavodov v mednarodno skupnost. Med ukrepi v tem poglavju pa so izdelava kakovostne in trajnostne strategije izboljšanja zaposljivosti diplomantk in diplomantov, ki bo odprta v mednarodna partnerstva, spodbujanje visokega šolstva kot prostora raziskovanja skladno z nacionalnimi in mednarodnimi dokumenti, spodbujanje sistema aktivne mednarodno odprte kadrovske politike in mednarodne skladnosti nacionalnega ekosistema odprte znanosti.

Povečanje konkurenčnosti slovenskega visokošolskega prostora na področju internacionalizacije je cilj poglavja *Zakonodaja in financiranje*, v katerem je med ukrepi načrtovano tudi mednarodno primerljivo urejeno financiranje.

Poglavje *Kakovost* že v uvodu navaja, da bo visoko šolstvo dosegalo mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad evropskim povprečjem pri vseh standardnih kazalnikih. Med cilji predvideva oblikovanje študijskih programov za poklice in izzive prihodnosti in za konkurenčnost na domačem in mednarodnem trgu.

Načrtovano je oblikovanje skupnih študijskih programov v evropskem prostoru, vzpostavljeni bodo mehanizmi spodbujanja mednarodnega (transnacionalnega) sodelovanja. Prav tako bodo vzpostavljeni mehanizmi za spodbujanje pridobivanja mednarodno priznanih študijskih akreditacij, vezanih na posamezna študijska področja. NAKVIS bo za vzpostavitev mednarodno primerljivih standardov kakovosti razvijal standarde za vrednotenja kakovosti visokošolskih zavodov skladno z zakonodajo, potrebami okolja ter mednarodnimi standardi in kazalniki. Na novo ustvarjeni študijski programi bodo sodobni in prilagodljivi v skladu z razvojnimi mednarodnimi smernicami in potrebami okolja.

Na področju *Digitalizacije* se sami cilji in ukrepi sicer neposredno ne nanašajo na internacionalizacijo, so pa, tako kot vsi ostali nacionalni cilji v ReNPVŠ 2030, ki v tej strategiji, niso izpostavljeni, v največji možni meri skladni z EU in mednarodnimi usmeritvami.

Četrto poglavje ReNPVŠ 2030 je v celoti namenjeno *internacionalizaciji*. Prinaša štiri strateške cilje in deset ukrepov za njihovo uresničenje. V prvem strateškem cilju je poudarjena tako vključitev slovenskih visokošolskih zavodov v skupni evropski visokošolski prostor kot tudi internacionalizacija doma. Dva cilja se nanašata na dohodno in odhodno mobilnost študentk in študentov ter zaposlenih. Poseben cilj pa je namenjen večji vključenosti Slovencev, ki živijo v tujini, v slovenski visokošolski sistem.

Na podlagi ciljev in ukrepov, opredeljenih v ReNPVŠ 2030, smo oblikovali tri prednostna področja za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva do leta 2030, pri čemer smo se osredotočili predvsem na tiste ukrepe in aktivnosti, ki uresničujejo nove prioritete in tiste, ki v preteklem obdobju še niso bili v celoti uresničeni. Poleg teh bo še naprej nemoteno teklo izvajanje rednih, že uveljavljenih aktivnosti internacionalizacije, ki so že v polni meri integrirane v sistem slovenskega visokega šolstva in jih zato ne izpostavljamo posebej v tej strategiji.

1. Aktivna vključenost slovenskega visokega šolstva v EU in evropski prostor

Visoko šolstvo v svetu se vedno bolj povezuje, standardi stremijo k poenotenju, izmenjujejo se dobre prakse. V takšnem okolju je čezmejno povezovanje postalo nuja za ohranitev konkurenčnosti in kakovosti. Visoko šolstvo je v preteklih letih naredilo velik premik v povezovanju znotraj EHEA, v zadnjem času pa se velik preboj v skupni viziji kaže tudi na področju visokega šolstva EEA.

Za Slovenijo je prednostno povezovanje z visokošolskimi in drugimi institucijami znotraj EU ter z državami, vključenimi v bolonjski proces. Pri tem je osnovni cilj zagotavljati mednarodno primerljivo raven kakovosti vseh vidikov slovenskega visokega šolstva.

Ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo, bo v okviru EU in mednarodnih struktur zastopalo nacionalne interese, predstavljalo dobre prakse in skrbelo za pripravo nacionalne zakonodaje, ki bo sledila evropskim trendom in omogočala vključevanje slovenskega v skupni evropski visokošolski prostor ter njegovo aktivno sooblikovanje. Skrbeli bomo za usklajevanje stališč države z vsemi visokošolskimi deležniki. Za spodbujanje aktivnega vključevanja visokošolskih zavodov v evropske pobude in zaveznitva, kot so "Evropske univerze", bomo zagotavljali **redno**

informiranje in izmenjavo mnenj o pobudah EU. K temu bo prispevala predvsem nova nacionalna pobuda na področjih visokega šolstva, raziskav in inovacij – **Platforma znanja**.

Visokošolski zavodi bodo aktivno sodelovali v okviru mednarodnih združenj (kot je npr. EUA), se vključevali v zavezništva in mreže visokošolskih institucij (npr. Evropske univerze, The Guild, Centri poklicne odličnosti idr.) ter projekte mobilnosti in enostavne, kratkoročne oblike sodelovanja nadgrajevali z dolgoročnimi strateškimi oblikami povezovanja. S tem bodo krepili prepoznavnost slovenskega visokega šolstva v EU in nadgradili nabor znanja v Sloveniji. Še posebej se bodo visokošolski zavodi uspešno vključevali in sodelovali v **zavezništvih visokošolskih institucij** kot so »Evropske univerze«. Za namen uspešnega vključevanja bo povečan **nabor skupnih študijskih programov** in vzpostavljeno tekoče **podeljevanje skupnih diplom**, država pa bo sprejela potrebne ukrepe, da jim to sodelovanje olajša.

Slovenska zakonodaja bo sledila politični zavezi na ravni EU, da bodo institucije imele prosto pot za preučitev smiselnosti in izvedljivosti vzpostavitve **institucionaliziranih instrumentov sodelovanja**, kot je pravni status za zavezništva visokošolskih institucij.

Zaradi nujnosti povezovanja v zavezništva in ohranjanju konkurenčnosti v primerjavi z visokošolskimi institucijami v drugih državah članicah bodo slovenskim visokošolskim zavodom, ki so vključeni v zavezništva, zagotovljena tudi ustrezna **finančna sredstva** na nacionalni ravni kot dopolnilo finančnim sredstvom EU.

Večjezičnost je v slovenskem visokošolskem prostoru že dolgo prisotna pri nekaterih študijskih oblikah in metodah poučevanja kot npr. dostopnost do najaktualnejših dognanj in študijskih vsebin, stik in sodelovalno delo z mednarodnimi študentkami in študenti, študij na izmenjavi, skupni študijski programi in drugo. Skrb za slovenski jezik, ki je ključen nosilec naše nacionalne identitete, bo še naprej močno podprta z nastajanjem nove slovenske strokovne literature, razvoja strokovnih izrazov v slovenskem jeziku, tečaji slovenskega jezika za tujce in lektorati slovenskega jezika na tujih univerzah, kot tudi s podporo sistematičnemu spremljanju in raziskavam slovenskega jezika. Za nadaljnje razvijanje in izvajanje inovativnih skupnih transnacionalnih izobraževalnih dejavnosti bo slovenskim visokošolskim zavodom skladno s priporočilom Sveta EU⁵⁵ omogočeno preizkušanje in izvajanje ustreznih pristopov in ukrepov v zvezi z **opredelitvijo jezikov učenja in poučevanja** ob upoštevanju večjezičnosti.⁵⁶

V sodelovanju v okviru bolonjskega procesa bomo preučili, kako in v kolikšni meri je manjše, prožne učne enote, vključno s tistimi, ki vodijo do mikrodokazil, mogoče opredeliti, razviti, uvesti in jih **priznavati** s skupnimi orodji. Fleksibilizacija učnih poti z urejenim priznavanjem, bo pripomogla k odprtju v evropskem prostoru.

H kakovosti in prepoznavnosti slovenskega visokega šolstva bo prispevala tudi **Nacionalna agencija Republike Slovenije za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu** preko umeščanja in sodelovanja v mednarodnem prostoru.

⁵⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H0413(01))

⁵⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32019H0605\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32019H0605(02))

Vsebinsko bodo prioriteta področja razprav in možnega sodelovanja v evropskem prostoru Evropske univerze, EU študentska izkaznica, oznaka za evropsko diplomu, digitalni in zelen prehod, vseživljenjsko učenje in prožne oblike izobraževanja.

2. Internacionalizacija doma

Pojem internacionalizacije doma pomeni načrtno vključevanje mednarodnih in medkulturnih dimenzij v formalni in neformalni kurikulum za vse študentke in študente znotraj domačih oziroma 'nacionalnih' učnih okolij. V slovenskem visokošolskem okolju bolj pogosto govorimo o internacionalizaciji kurikulumu, pri čemer je pomembno razlikovati med obema pojmom. Internacionalizacija kurikulumu sledi definiciji, da je le-ta vključitev mednarodnih, medkulturnih in/ali globalnih dimenzij v vsebino kurikulumu, prav tako pa tudi učnih izidov, ocenjevanja, učnih metod in podpornih storitev študijskega programa. Internacionalizacije kurikulumu tudi ne smemo enačiti z dohodno mobilnostjo študentk in študentov, s poučevanjem v tujem jeziku ali jo šteti za nasprotje odhodni mobilnosti, temveč predstavljata dohodna in odhodna mobilnost študentk in študentov in gostujočih visokošolskih učiteljic in učiteljev njeni dodani vrednosti. Enako velja za izvajanje študijskih programov ali predmetov v tujem jeziku.⁵⁷

Povezovanje med različnimi akterji od lokalne do globalne ravni ter med različnimi področji delovanja postaja imperativ sodobnih družb, ki se spopadajo z globalnimi izzivi. Zato je treba visokošolske diplomante opremiti tako s sodobnimi znanji iz stroke, ki temeljijo na najnovejših znanstvenih spoznanjih iz različnih disciplinarnih področij, kot tudi z veščinami, potrebnimi za sodelovanje z deležniki iz različnih okolij. K temu lahko pomembno prispeva t. i. internacionalizacija doma.

Proces internacionalizacije doma na visokošolskih zavodih poteka nenehno, na sistemski ravni pa je bil prvič načrtno spodbujen s Strategijo internacionalizacije 2020 in udejanjen z izvedbenima akcijskima načrtoma. V tem okviru je nastal tudi priročnik za visokošolske učitelje in podporno osebje,⁵⁸ izvedena je bila serija delavnic, na katerih se je usposobila ekipa nacionalnih svetovalcev za internacionalizacijo kurikulumu, pripravljen je bil tudi program in gradiva za nadaljnja usposabljanja, kar predstavlja dobro podlago, na kateri visokošolski zavodi vse odtlej udejanjajo proces internacionalizacije doma.

ReNPVŠ 2030 izpostavlja proces internacionalizacije kurikulumu v enem od štirih strateških ciljev na področju internacionalizacije in s tem jasno nakaže njegov pomen za internacionalizacijo slovenskega visokega šolstva do leta 2030. V ukrepu 4.4 navaja, da bo izvedena ambiciozna in strateška internacionalizacija kurikulumov.

Pri aktualnem nastajanju novih ali **posodabljanju obstoječih študijskih programov** za poklice prihodnosti ter za izzive kot sta zeleni in digitalni prehod v Družbo 5.0, se bodo sistematično uvajale mednarodne in medkulturne dimenzije tako v formalni kot neformalni kurikulum. Za razvoj ustreznih kompetenc študentk in študentov bodo visokošolski zavodi v študijske programe uvajali internacionalizirane učne izide, za razvoj ustreznih kompetenc zaposlenih pa izvajali

⁵⁷ Aškerc Veniger K., 2017: Internacionalizacija kurikulumu: Vključevanje mednarodne in medkulturne razsežnosti v študijski proces. <https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2015/06/PRIROCNIK-IoC-naslovnica-in-kazalo.pdf>

⁵⁸ <https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2015/06/PRIROCNIK-IoC-naslovnica-in-kazalo.pdf>

stalne programe usposabljanj. Pri tem bodo vse aktivnosti načrtovane in izvajane tako, da bodo vodile do sistemskih ukrepov na institucionalni (in/ali nacionalni) ravni.

Strateški oz. celovit pristop visokošolskih zavodov bo tudi sicer nujen za usklajen razvoj vseh posameznih vidikov internacionalizacije, ki bo podprta, kjer bo to potrebno, tudi s **sistemskimi ukrepi na nacionalni ravni**. Tako bodo visokošolski zavodi internacionalizacijo doma, ki je izredno pomemben vidik internacionalizacije zlasti za nemobilne študentke in študente, načrtovali in izvajali sočasno z mednarodnim projektnim in medinstitucionalnim sodelovanjem, razvojem skupnih študijskih programov, vsemi oblikami mednarodne mobilnosti tako študentk in študentov kot zaposlenih, jezikovno politiko in drugimi vidiki, tako da bodo ti dopolnjevali in krepili drug drugega.

3. Mednarodna mobilnost študentk in študentov

Mobilnost zaposlenih na visokošolskih zavodih in pomen mobilnosti za vse akterje v visokem šolstvu je naslovljena kot skupno področje znanosti in izobraževanja. Specifična in prav tako izjemnega pomena je tudi mobilnost študentk in študentov. Ta je imela posebno mesto že v predhodni strategiji internacionalizacije visokega šolstva. Za razliko od predhodnega obdobja, v katerem so bili kvantitativni cilji doseženi se v prihajajočem obdobju premikamo k poudarku **doseganja visoke kakovostne ravni** vseh vidikov mobilnosti. Prednostno področje vključuje dohodno mobilnost in odhodno mobilnost ter skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Poleg klasične semestrskes študentske izmenjave se spodbujajo tudi **krajše oblike izmenjav** (priprava seminarjev ali zaključnih nalog, ekskurzije, krajše prakse, poletne/zimske šole, koncertne turneje, tečaji tujih jezikov, ipd.), ki so zaradi svoje narave dostopnejše širšemu krogu in zato tudi bolj inkluzivne.

Posebna skrb bo namenjena okrepljenemu informiranju in privabljanju **Slovencev v zamejstvu in po svetu** za študij v Sloveniji, za kar se bodo, poleg štipendij, zagotavljala ločena prosta vpisna mesta. S tem Slovenija prispeva k skrbi za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika in kulture, za ohranitev kulturne dediščine in narodne identitete med Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Visokošolski zavodi bodo posebno pozornost namenili večji fleksibilnosti pri naboru možnih predmetov na izmenjavah, sprotnemu spremljanju opravljanja obveznosti na izmenjavi, s ciljem odprave ovir priznavanja za celovito priznanje študijskega obdobja in pridobljenih kreditnih točk (ECTS) v času mobilnosti.

Za lažji prenos pravic študentov znotraj EU bomo na nacionalni ravni normativno uredili podlage, **da bo študentska izkaznica** v čim večji meri pripravljena za hitro in enostavno implementacijo evropske študentske izkaznice.

Pri študentski kratkoročni mobilnosti bo posebna pozornost namenjena povečanju odhodne mobilnosti, kjer je lahko mobilnost del kurikulumu ("mobility window") še posebej na drugi in tretji stopnji, ob skrbi za zagotovitev možnosti in pogojev tudi manj zastopanim/neprivilegiranim skupinam študentk in študentov.

Pri dohodni mobilnosti si bomo prizadevali mednarodnim študentkam in študentom omogočiti enako študijsko izkušnjo kot jo omogočamo domačim študentkam in

študentom, tudi z različnimi ukrepi, kot je npr. njihovo vključevanje v obštudijske dejavnosti in podobno.

Pri dolgoročni mobilnosti bo poudarek na zagotavljanju pogojev za večjo dohodno mobilnost odličnih mednarodnih študentk in študentov, zlasti na drugi in tretji stopnji, ter ustvarjanju možnosti za njihovo vključitev v trg dela.

Promocija celotnega slovenskega visokega šolstva v tujini se bo v sodelovanju z visokošolskimi deležniki še naprej izvajala in nadgrajevala v okviru pobude in spletne strani *Study in Slovenia*, ki bo dodatno vsebovala tudi informacije o ugodnejših pogojih študija za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pomembno vlogo pri promociji študija, slovenskega jezika, kulture ter Slovenije kot celote bodo imeli tudi lektorati slovenskega jezika na skoraj šestdesetih univerzah po vsem svetu.

V. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE URESNIČEVANJA STRATEGIJE INTERNACIONALIZACIJE

Konkretne aktivnosti za izvajanje ukrepov in ciljev te strategije niso vključene v ta dokument, temveč bodo celostno integrirane v akcijske načrte za uresničevanje ReNPVŠ 2030 in ReZrIS 2030.

Prav tako bo spremljanje izvajanja te strategije integrirano v sistem spremljanja akcijskih načrtov in drugih izvedbenih dokumentov za uresničevanje ReNPVŠ 2030 ter ReZrIS 2030.